

Škola a dítě¹

Znáte ten pocit, když se blíží zápisy do prvních tříd a nastupuje vaše dítě? Nebo dítě někoho z rodiny? Vašeho sourozence? Je to nový začátek plný radosti, ale i finančních výdajů. Známe to všichni, prožíváme to s nimi. Každé dítě se těší na novou etapu, kdy se připravuje na to „být velké“. U nás Romů je to stejné, jen my jako rodiče to prožíváme jinak. Jsme plní strachu, aby naše dítě nebylo šikanované kvůli svému romskému původu.

Malé nevinné káčátko, které začíná být velké, plné radosti i přirozeného strachu z nového, se těší do školy. Bohužel, když se najde jedno dítě, které v negativním slova smyslu poukáže na jeho odlišnost, většinou se toho chytí i další děti.

První, druhý i třetí den to nepoznáte. Postupem času se vaše usměvavé a hravé dítě vrací domů víc a víc skleslé. Obáváte se toho, že ve škole zažívá psychické peklo. Znáte to z vlastní zkušenosti. Když se ptáte, nepoví vám to. Ptáte se učitelky, ale ta dlouhou dobu nic netuší, protože přestávky tráví mimo třídu. Dítě, které ráno vstávalo a těšilo se do školy, pláče, že tam nechce, a nechápe, proč tam musí. Vy jako rodiče jste bezradní, protože sami víte, která bije. Ale přiznat si to úplně nechcete. A chodit do školy prostě musí.

Když přijde na školu řeč, dítě zesmutní, má vztek, prožívá úzkost. To malé dítě neví, proč se mu to děje, neví, co udělalo špatně. A začne si to vyčítat. Malé nevinné dítě začíná mít výčitky a ptá se samo sebe i doma: „Proč jsme jiní? Proč máme tmavší barvu pleti?“ Do té doby o tom nepřemýšlelo a bralo svou barvu jako přirozenost. Najednou si už v tak útlém věku to samé vyčítá a bezradně se snaží začlenit. Může to trvat rok dva, ale v nejhorších případech i celou základní školu. Situace dítěte se bohužel odrazí na jeho psychice, sebevědomí a často i školním hodnocení. Tím netvrdím, že za každou špatnou známku romských dětí stojí jen vyčlenění, ale svůj podíl na věci nese, stejně jako dopadá na celkovou psychiku i po zbytek života.

Některé děti nechtějí ve studiu po této zkušenosti dál pokračovat, jiné to zase může motivovat, aby v životě dokázaly víc. Záleží na jedinci a jeho vnímání, každopádně tato zkušenost člověka ovlivní na celý život. Nastupujete do nové práce a bojíte se, že nebudete přijati do kolektivu. Když se něco ztratí, máte strach, že si na vás budou lidé ukazovat. Přes to všechno, jak čas plyne a člověk dospívá, postupně nabírá nové zkušenosti a poznává nové lidi – bez předsudků anebo i s předsudky, kteří ho ale poznají a najdou si k němu cestu. Vytvoří se nová přátelství, která hojí staré rány. A nesmíme zapomenout, že šikanu neprožívají jen romské děti. Může ji zažít jakékoliv dítě nebo dospělý bez ohledu na věk nebo barvu pleti. Proto bychom měli být jeden k druhému ohleduplní.

¹ Jak citovat: Demeterová, M. 2023. Škola a dítě. *Romano džaniben* 30 (2): 107.